БОЙЧУК ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ
кандидат юридичних наук, доцент кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ГРОЗА ДАР'Я ВІКТОРІВНА
студентка 3 курсу факультету прокуратури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 341.171:314.15](4-672ЄС)
DOI 10.37772/2518-1718-2023-1(41)-14

МІГРАЦІЙНІ КРИЗИ ЯК ВИКЛИКИ БЕЗПЕЦІ ЄС: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СЬОГОДЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню міграційних криз, їх історичному розвитку та сучасності. Встановлено основні чинники міграційних потоків: «класичні» (природні) чинники та ті, які спричинені урядами «governmental-determined». Проаналізовано історико-правовий розвиток візової політики Європейського Союзу. Вивчено нормативно-правові акти, що регулюють сферу правового статусу біженців, громадян третіх країн, які є довгостроковими резидентами, мігрантів та шукачів притулку. Надано оцінку міграційній політиці ЄС та наголошено на її окремих недоліках.

Автори у своєму дослідженні розглядають міграційну кризу Європейського Союзу 2015-2016 рр., незбалансований розподіл мігрантів між країнами-членами Європейського Союзу, що відповідно є порушенням плану приймання біженців за квотами. До того ж, в статті ставиться питання про кризу принципів солідарності і справедливого розподілу відповідальності в контексті міграційної політики. Адже основними країнами реципієнтами стали: Німеччина, Франція, Італія, Швеція та Угорщина, які були найбільш відомими для біженців. Ці країни рішуче виступили проти приймання біженців за квотами, запропонувавши формулу «ефективної солідарності», що визначає міграцію, як певний ризик для безпеки приймаючої країни і дає можливість їй самостійно прийняти рішення про надання притулку.

Зважено позитивні та негативні сторони міграції, які впливають на внутрішню політику держав-членів. До позитивних можна віднести: сприяння економічному зростанню, обмін знаннями та технологіями, зменшення безробіття, бідності. До негативних: нелегальна міграція, соціальне розшарування суспільства, дефіцит робочої сили. Здійснено аналіз нового Пакту про міграцію та притулок Європейського Союзу, який відкриває можливість для більш ефективного управління міграцією в об'єднаній Європі, заснованого на прихильності до прав людини та повазі до гідності мігрантів, встановлюючи правила про те, як країни-члени можуть виявляти солідарність.

Ключові слова: демографічна безпека, міграція, міграційні кризи, міграційні потоки, чинники міграцій, міграційна політика Європейського Союзу.

Постановка проблеми. У країнах з демократичними режимами на конституційному рівні (і Україна не є виключенням) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [1], адже індивід формує фізичний та інтелектуальний потенціал країни, забезпечує існування системи державних органів через систему оподаткування, конкурентоспроможності нації на міжнародній арені. В таких режимах сам народ, як сукупність індивідів визнається джерелом політичної влади [1]. Близькі за змістом твердження також відображаються в Установчих договорах Європейського Союзу (далі – ЄС), якими закріплюються ключові цілі та цінності ЄС, базові принципи діяльності Євросоюзу. Так, ст. 2 договору про Європейський Союз визначає основними цінностями ЄС людську гідність, свободу, демократію, рівність, верховенство права, права людини, зокрема осіб, що належать до меншин [2, ст. 36].

Крім того, не викликає заперечень той факт, що Європейський Союз (починаючи з його історії часів Співтовариств) на сьогодні розвинувся до рівня унікального інтеграційного об'єднання, що має велику кількість привабливих характеристик для міграції, в першу чергу – організаційно-економічного характеру (4 свободи переміщення в межах ЄС, єдиний митний простір, спільний кордон та ін.). Тому питання демографічної безпеки є однією з головних цілей регулювання міграційної політики країн-членів ЄС для забезпечення стабільного розвитку країн. В іншому

© Бойчук Д. С., Гроза Д. В., 2023

випадку, проблеми демографічного характеру можуть з легкістю дестабілізувати нормальне функціонування держави у різних сферах її життя (економічній, політичній, культурній, релігійній, соціальній).

Міграційна політика віднесена до виключної компетенції ЄС, а не держав-членів, а в контексті міграційних криз початку XXI століття тематика нашого дослідження набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження такого явища як міграція, її чинників та наслідків, історичний аналіз, оцінка позитивних та негативних сторін її присвячені праці таких вчених М. Вайнер, Б. Юськів, О. Олексів, Р. Рачинський, О. Заставна.

Метою статті є дослідити причини та наслідки міграційних потоків, їх історичні витоки, проаналізувати міграційну кризу 2015-2016 рр. у Європейському Союзі, розглянути проект Пакту про міграції та притулок, який покликаний стати значним кроком на шляху створення надійної та ефективної системи управління міграцією.

Виклад основного матеріалу. Міграція розвивалася разом з розвитком цивілізації. Люди через різного роду причин шукали кращого життя, освоювали цілинні землі.

В науковій літературі [4] визначають різні «класичні» чинники, що спричиняють міграцію. Наприклад, економічні (бажання покращити матеріальне становище), екологічні (природні) (виверження вулканів, забруднення території, землетруси), релігійні (паломництво чи релігійні війни).

Так, наприклад, релігійний чинник не має постійного характеру і пов'язаний з відправленням релігійного культу (наприклад, прощі та паломництво мусульманського населення до Мекки); екологічний чинник виявляється в переселенні осіб з районів екологічних катастроф і стихійного лиха внаслідок суттєвого погіршення умов проживання (торнадо в Окхаломі (США), Вальдівійський землетрус в Чилі, Чорнобильська катастрофа в Україні, катастрофа на АЕС Фукусіма-1 в Японії, Бхопальська трагедія в Індії); та економічний чинник проявляється внаслідок погіршення економічної ситуації в країні, представники якої переїжджають на певний час для працевлаштування або назавжди. Приміром, після Другої світової війни відбулося посилення економічних та політичних позицій США та країн Європи, що слугувало підставою для чергового етапу трудової міграції.

Але в літературі також існує думка про те, що не завжди таке явище як міграція є добровільним чи спричиненим вищеперерахованими чинниками, інколи це може бути інструментом політико-правового впливу суб'єктів геополітики. Так, американський політолог М. Вайнер проаналізував історичні міжнародні рухи населення та зазначив, що міжнародні штучні переміщення влада часто застосовує у власних цілях. У своїй праці він висвітлив типи міграційних потоків [5], що спричинені не об'єктивними (природними, економічними та ін.) чинниками, а мають суб'єктивну основу, тобто створюються урядами штучно з різних міркувань.

В першому типі уряди можуть форсувати еміграцію, як засіб досягнення культурної однорідності або для утвердження домінування однієї етнічної спільноти над іншою. У XV столітті Альгамбрським едиктом іспанська корона вигнала євреїв. У XVI столітті французи вигнали гугенотів. У XVII і XVIII століттях британська корона спонукала протестантських інакомислячих оселитися в американських колоніях. А в XIX столітті меншини по всій Східній Європі – болгари, греки, євреї, турки, угорці, серби, македонці – були вимушені покинути території. [5., с. 7]

Другий тип характеризується тим, що уряди можуть використовувати еміграцію як засіб боротьби з політичними дисидентами та класовими ворогами. Стародавні єгиптяни були одними з перших, хто боролися з політичними опонентами різними методами, в т .ч. заслання в пустелю [6., с. 168]. Самому Сократу була запропонована можливість відправитися у вигнання, а не бути страченим [7]. Очевидно, що сучасні авторитарні уряди також виганяють дисидентів або відправляють їх у заслання як альтернативу ув'язненню.

Третій тип еміграції можна охарактеризувати як частину стратегії досягнення зовнішньополітичної мети. Тобто, вимушена еміграція може бути інструментом, за допомогою якого одна держава прагне дестабілізувати іншу, зупинити сусідню державу від втручання у її внутрішні справи, спонукати сусідню державу надати певну допомогу в обмін на зупинку потоку або як спосіб розширення власних політичних та економічних інтересів.

У 1980-х роках пакистанські чиновники вважали, що радянський тиск на афганців з метою втечі частково мав на меті змусити Пакистан шукати врегулювання з афганським режимом і відкликати військову допомогу повстанцям. Федеративна Республіка Німеччина вважала, що Німецька Демократична Республіка дозволяє тамільським біженцям в'їжджати через берлінський кордон, щоб змусити ФРН встановити нові правила в'їзду, які мовчазно визнають східнонімецьку державу або, як трюк для додаткового фінансування (які надають в обмін на зупинку міграційного потоку) [5].

Сучасна історія XXI сторіччя також містить приклади, що мають ознаки зазначеного третього типу міграції, але вважаємо, що остаточна правова та історична оцінка їх на момент написання цієї статті не

може бути об'єктивною, оскільки ці процеси переважно ще не завершилися.

З наведеного вище можемо зробити проміжний висновок, що міграційні хвилі можна умовно класифікувати на ті, що спричинені загальними, природними, «класичними» чинниками «nature-determined» (об'єктивно спричинені природою або ж «людським фактором» в контексті різного роду процесів у суспільстві) та «governmental-determined», тобто є складовою цілеспрямованих (на створення причин для міграції) суб'єктивних політик як правило, урядів геополітично впливових держав.

Але вважаємо, що наведена нами класифікація у чистому вигляді існує скоріше виключно теоретично, оскільки на практиці достатньо часто дуже складно чітко відмежувати міграційні причини суб'єктивного та об'єктивного характеру.

Надавши коротку історичну довідку та підходи до класифікації типів міграційних «хвиль», перейдемо безпосередньо до аналізу правового регулювання зазначеного питання правом ЄС.

В науковій літературі є ідея про те, що унікальність ЄС як інтеграційного об'єднання полягає у створенні єдиних правил перетину кордону, проведення спільної зовнішньої політики і політики безпеки, посилення економічної і соціальної єдності, утворення економічного і валютно-фінансового союзу з введенням єдиної грошової одиниці, посилення захисту прав та інтересів громадян країн-членів шляхом установлення громадянства Союзу. Історія ЄС починається з 1951 р., коли ФРН, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція, Італія підписали договір про заснування Європейського об'єднання вугілля і сталі (European Coal and Steel Community) [8], метою якого стало об'єднання європейських ресурсів з виробництва сталі й видобування вугілля. Задля поглиблення економічної інтеграції ті ж держави в 1957 заснували Європейське економічне співтовариство (European Economic Community) [9] і Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом, European Atomic Energy Community) [10]. Офіційна легітимація ЄС (в тому вигляді, в якому ми звикли бачити його сьогодні) була зроблена з прийняттями Маастрихтської угоди [3], положення якої були деталізовані з набранням чинності Лісабонським договором [3]. Це сприяло приведенню об'єднаної Європи до єдиної організаційно-правової форми – Європейського Союзу [2].

Управління міграцією в рамках Союзу тісно пов'язане зі співробітництвом у сфері міграції ще до створення Європейського Союзу. Досягнення єдиного європейського ринку, що охоплює «територію без внутрішніх кордонів, у якій забезпечується вільне пересування товарів, людей, послуг та капіталу» [11], змусило країни-члени розробити спільну політику щодо віз, прикордонного контролю, клопотання про надання притулку та нелегальної міграції. Спільна візова політика ЄС є одним з основних інструментів розбудови території свободи, безпеки, і справедливості ЄС та спрямована на поглиблення інтеграції з одночасною мінімізацією загроз у зв'язку зі скасуванням внутрішніх обмежень.

Візовий режим бере свій початок з Шенгенської угоди [12], саме вона стала основою створення механізму координації та співробітництва між її учасниками. Було створено спеціальний режим у межах Шенгенської зони, який, з одного боку, спрямований на забезпечення внутрішньої безпеки в регіоні та мінімізацію загроз, пов'язаних зі скасуванням контролю на внутрішніх кордонах, але з іншого, значно обмежує свободу пересування громадян третіх країн, що підлягають візовим вимогам [13].

Вагомим кроком у формуванні принципів візової політики стало підписання Маастрихтського договору [3] (Договір про заснування ЄС) 1992 р., який затвердив інститут громадянства Європейського Союзу і правові засади співпраці з третіми країнами. Цією угодою було висвітлено такі питання як: політика у сфері притулку, перетину кордонів, протидія нелегальній міграції, працевлаштування іноземців: зазначені сфери суспільних відносин мали вирішуватися на міжурядовому рівні.

Наступним етапом гармонізації політики європейських держав у сфері міграції було підписання у 1997 р. Амстердамської угоди [14]. Цією редакцією установчих договорів були внесені істотні зміни до договору про ЄС, включена Шенгенська угода, а питання надання притулку, імміграції та охорони зовнішніх кордонів віднесено до процедури спільного прийняття рішень Радою та Європарламентом.

Ефективне виконання цих актів було б неможливе без узгодження роботи консульських органів країн-членів, відповідальних за видачу Шенгенських віз. Тому документом, який забезпечував єдиний підхід до видачі короткострокових віз, стали розроблені Виконавчим комітетом Шенгенської конвенції спільні консульські інструкції (СКІ) щодо віз дипломатичних місій та консульських установ [15], які було поширено на консульські органи держав-членів Євросоюзу. У них передбачено визначення єдиної візи та їх типи, порядок надання та отримання візи. СКІ стали першим документом, які містили стандартизовані інструкції для консульських установ держав-членів ЄС [2].

Остаточним етапом формування візової політики ЄС стало прийняття Візового кодексу, затвердженого відповідним Регламентом ЄС №810/2009 [16]. Візовий кодекс охоплює питання видачі віз громадянам третіх країн, визначає перелік документів для отримання візи, а також уперше на консульства покладе-

но зобов'язання зазначати причину відмови у видачі візи та забезпечити процедуру апеляції. Також положення Візового кодексу передбачають спільну візову політику ЄС спрямовану на сприяння пересуванню на законних підставах і боротьбу з протиправною імміграцією. Слід зазначити, що спільна візова політика ЄС поширюється тільки на видачу короткострокових віз (що не перевищує 90 днів у будь-який 180-денний період). Видача довгострокових віз залишається у компетенції держав-членів.

Що стосується сфери притулку, то право ЄС регулює відносини, пов'язані з процесом надання міжнародного захисту в державах-членах ЄС та визначення статусу особи, що отримала такий захист. Його основою є Директива 2011/95/EU про стандарти для кваліфікації громадян третіх країн або осіб без громадянства як осіб, які потребують міжнародного захисту, уніфікованого статусу біженців та осіб, що потребують додаткового захисту, та про зміст наданого захисту від 13.12.2011 [17]; Директива 2013/32/EU про загальні процедури надання та позбавлення міжнародного захисту від 26.06.2013 [18]; Директива 2013/33/EU про стандарти прийому шукачів міжнародного захисту від 26.06.2013 [19].

Також, окремий правовий статус мають громадяни третіх країн, які є довгостроковими резидентами. Так, директива про правовий статус довготермінових жителів Директива 2003/109/ EU [20] визначає статус громадян третіх країн, які проживають легально на території ЄС. Відповідно до норм зазначеної директиви, держава-член ЄС має надавати довгостроковий дозвіл на проживання громадянам третіх країн, які проживали до подання відповідної заяви легально та безперервно на території цієї держави протягом п'яти років. Однак, заявники на отримання посвідки на проживання повинні будуть довести, що вони мають постійний дохід, достатній для забезпечення такого рівня життя собі та своїм залежним членам сім'ї, а також мати медичне страхування. Власник такого документа в багатьох сферах життя прирівнюється до громадян держав-членів, а також – вперше в історії ЄС – отримує право переїжджати на постійне місце проживання в інші країни Співтовариства разом з членами своєї сім'ї.

Влада держави має право депортувати постійного резидента лише у випадку, якщо він або вона становить серйозну загрозу громадському порядку та безпеці, та ні з яких інших причин. Якщо ухвалено рішення про висилку постійного резидента, але він не згоден із цим рішенням, то резидент має право звернутися до адвоката та опротестувати рішення влади.

На сьогодні питання міграції до Європейського Союзу є надзвичайно актуальним, оскільки міграційні процеси не зупиняються. Найпоширенішими причинами виступають, як уже згадувалося вище: нестабільність політичних режимів східних країн; бідність країн третього світу, де люди вимушені шукати кращого життя; стихійні лиха; політичні/релігійні переслідування та інше. При цьому країни ЄС можуть бути як в ролі остаточної «зупинки» так і в ролі певного «транзиту» до бажаного місця проживання.

У праці польського вченого Р. Рачинського «Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa» наведено позитивні та негативні сторони міграції. З позитивних сторін автор зазначає: сприяння економічному зростанню, протидію негативним наслідкам старіння населення, збільшення могутності держав, підвищення якості та рівня життя, створення умов для розвитку, передачу знань та технологій, культурний обмін та ін. Щодо негативних сторін міграції: проблеми на ринку праці, доступ до соціальних пільг, труднощі з асиміляцією чи інтеграцією іммігрантів, загрози національній ідентичності, розвиток організованої злочинності, тероризму, нелегальна міграція тощо [21]. В свою чергу, К. Єфремова вбачає вимушені міграційні процеси однією з детермінант впливу на забезпечення економічного суверенітету і економічної безпеки держави [22].

Сучасна міграційна політика ЄС є досить толерантною на думку вчених, і в деяких випадках може навіть погіршити внутрішнє становище країни та спричинити «міграційні кризи» [23].

Доцільно пригадати Європейську «міграційну кризу» 2015-2016 рр., коли масовий наплив біженців був викликаний війнами країн Африки та Близького Сходу. Мартін Шульц (колишній Президент Європарламенту) заявив, що проблема, яка склалася на той час в ЄС, не стільки викликана такою кількістю мігрантів, а скільки сама причина полягала у відсутності домовленості про збалансоване розселення мігрантів між країнами-членами, що спричинило неабиякий тиск на міграційні служби деяких країн ЄС [24].

Основними країнами-реципієнтами для біженців в ЄС стали високорозвинені країни: Німеччина, Франція, Італія, Швеція та Угорщина, в яких було зареєстровано 91% від усіх заявок на отримання допомоги. Пов'язуємо це з тим, що біженці не були достатньо обізнані про всі країни Європи.

Відповідно до Конвенції про статус біженців (Женевська конвенція) 1951 року [25], кожен може розраховувати на отримання притулку з метою захисту від переслідування або загрози війни. Тобто, це дає право кожному біженцю на міжнародний захист і зобов'язує всі країни ЄС надавати притулок біженцям і мігрантам. Керуючись цією Конвенцією, Європейська комісія наполягає на здійсненні плану приймання біженців відповідно до квот. Польща,

Чеська Республіка, Словаччина та Угорщина рішуче виступають проти пропозиції ЄС [26]. Вони пропонують формулу «ефективна солідарність», в якій кожна держава ЄС приймає рішення самостійно, вони підкреслюють, що найвища цінність – це безпека держави і її громадян, а міграція – це економічний, цивілізаційний, культурний і релігійний ризик [23].

В результаті європейські країни, у політичній діяльності яких пріоритетом є права людини, буквально змушені обирати між ліберальними цінностями і власною безпекою. Кризу принципів солідарності і справедливого розподілу відповідальності, яка спостерігається в ЄС, можна віднести до ключових факторів неефективної міграційної політики Євросоюзу.

На думку колишнього помічника Управління Верховного комісара ООН Мортена Лісборга, нинішня система надання притулку є дорогою, несуттєвою і неефективною. «Для ЄС важливо триматися разом та знаходити спільні надійні рішення. ЄС як організація і та Європа, яку ми знаємо сьогодні, навряд чи зможе пережити дедалі більший і нескінченний міграційний тиск, якщо все триватиме так, як зараз. Тому необхідно порвати з нинішньою міграційною парадигмою, яка довела свою неспроможність та дисфункцію і яка в перспективі стане реальною загрозою внутрішній безпеці та стабільності в Європі», – зазначив Лісборг [27].

Міграційний виклик Європі 2015-2016 рр. дійсно виявив прогалини в системі притулку Союзу. Парламент намагався боротися з цим, запропонувавши реформи Дублінського регламенту [28], який визначає країну ЄС, відповідальну за розгляд заяв про міжнародний захист. Оскільки реформа спільної політики притулку зупинилася, у вересні 2020 року Комісія запропонувала Новий пакт про міграцію та притулок, який встановлює швидші процедури у всій системі притулку та міграції ЄС, включає перегляд Дублінського регламенту та надає нові варіанти про те, як країни-члени можуть виявляти солідарність.

Європейська комісія у своєму «Communication from the Commission on a New Pact on Migration and Asylum» [29] зазначила, що міграційна криза виявила слабкі місця міграційної політики ЄС та заявила потребу реформування зазначеної сфери, яка заснована на принципах справедливого розподілу мігрантів, солідарності та відповідальності країн-членів. Тож важливо забезпечити впевненість, прозорість і гідні умови для осіб, які прибувають до ЄС, а також запевнити самих європейців, що управління міграцією здійснюється ефективно та гуманно, у повній відповідності до цінностей ЄС.

Новий пакт визнає, що жодна держава-член не повинна нести непропорційну відповідальність і всі держави-члени повинні постійно сприяти солідарності. Він забезпечує комплексний підхід, об'єднуючи політику у сферах міграції, надання притулку, інтеграції та управління кордонами, визнаючи, що загальна ефективність залежить від прогресу на всіх напрямах. Це створює швидші, безперебійні процеси міграції та посилює управління міграційною та прикордонною політикою, що підтримується сучасними ІТ-системами та ефективнішими агентствами. Він спрямований на скорочення небезпечних і нерегулярних маршрутів і просування стійких і безпечних правових шляхів для тих, хто потребує захисту. Це відображає реальність того, що більшість мігрантів приходять до ЄС через легальні канали, які мають краще відповідати потребам ринку праці ЄС. І це сприятиме довірі до політики ЄС, усуваючи існуючий розрив у реалізації.

Основними завданнями пакту є: надійне та справедливе управління зовнішніми кордонами, включаючи перевірку ідентифікації, здоров'я та безпеки; встановлення справедливих та ефективних правил надання притулку, упорядкування процедур надання притулку та повернення біженців; прогнозування кризових ситуацій, підготовленість до них та розробку плану ефективного реагування; комплексне управління на рівні ЄС для кращої реалізації політики притулку та міграційної політики; взаємовигідне партнерство з ключовими країнами третього походження та транзиту; розробка стійких правових шляхів для тих, хто потребує захисту та залучення талантів до ЄС; підтримка ефективної інтеграційної політики [29].

Висновки. ЄС вдало існував протягом тривалого часу впроваджуючи політику мультикультуралізму. Але така політика була достатньо ефективною допоки розширення меж ЄС не виходило за межі географічної Європи, яка є відносно однорідною в різних аспектах (релігійних, світоглядних, ціннісних). Також політика мультикультуралізму була максимально дієвою саме у відносно спокійній другій половині XX ст. та до початку збройних конфліктів на сході (Ірак, Сирія та ін.) у XXI ст.

На сьогодні перспективи розширення ЄС в межах географічної Європи не є вичерпаними, але вже існують прецеденти, котрі є виключенням територіального критерію членства в ЄС (Кіпр, Мальта, Туреччина). Специфіка юридичного регулювання міграційних потоків полягає в тому, що ця сфера правових відносин є виключною компетенцією ЄС, через що може виникати незадоволення держав-членів ЄС, особливо тих, зовнішні кордони яких є зовнішніми кордонами ЄС (Польща, Угорщина, Словаччина та інші). З урахуванням наведених нами пропозицій урядів окремих держав-членів ЄС можливо було б суто на доктринальному рівні прогнозу-

вати зміщення компетенції ЄС в зазначеній сфері в бік компетенції держав-членів, однак на практиці це вбачається малоймовірним.

Питання міграції без належного регулювання дійсно може загрожувати безпеці країни. Міграційні кризи є наслідком неактуального станом на сьогодні правового регулювання політики Євросоюзу в сфері міграції. Вирішення цієї проблеми має бути комплексним, обов'язково з урахуванням історичних, політичних, культурних та етнічних факторів, що не лише б відображало потреби та інтереси країн-членів, а й далекосяжну концепцію розвитку всієї європейської спільноти. Підписання Пакту про міграцію та притулок може удосконалити та забезпечити належне функціонування системи притулків, а також сприятиме у розв'язанні проблеми нелегальної міграції. До того ж, він передбачає принципи справедливого розподілу міграційного тиску між країнами ЄС на основі солідарності та відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.
2. Яковюк І. В. та ін. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник. Харків : Право, 2019. 360 с.
3. Treaty on European Union 1992. URL: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT
4. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. *Політичний менеджмент*. 2006. №2. С. 135–136. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8810.
5. Weiner M. Secuity, Stality,and International Migration. 1990. P. 7–10.
6. Логвиненко, Є. С. Покарання в праві держав Стародавнього світу: моногр. / Є. С. Логвиненко, І. А. Логвиненко. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 252 с. ISBN 978-617-7722-94-5. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4932.
7. Демиденко Г. Чому стратили Сократа? (Деякі уроки кризи реальної демократії). *Вісник*. 2012. №2(69). Серія: Питання історії вчень про державу і право. С. 94–104.
8. European Coal and Steel Community URL: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K:EN:PDF.
9. Treaty establishing the European Economic Community URL:https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_3_antlasmalar/1_3_1_kurucu_antlasmalar/1957_treaty_establishing_eec.pdf.
10. Treaty establishing the European Atomic Energy Community URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012A%2FTXT.
11. Koslowski, R. (1998) European Union Migration Regimes, Established and Emergent. In: Joppke, C., Ed., Challenge to the Nation-State: Immigration in Western Europe and the United State, Oxford University Press, Oxford. P. 153–155. http://dx.doi.org/10.1093/0198292295.003.0006
12. Договір між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгії, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург про поетапне скасування контролю на спільних кордонах (Шенгенська угода) 1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_004#Text.
13. Олексів О. Правові засади регулювання візових відносин між Україною і Європейським Союзом. *Вісник Львівського університету*. 2014. Вип. 36. Ч. 2. С. 82–83. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/VLNU_Mv_2014_362__13.pdf.
14. Treaty of Amsterdam 1997. URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT.
15. Common Consular Instructions (2006/C 321/14) URL:https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/06-10-27_cci_en.pdf.
16. Regulation (EC) No 810/2009 of the European Parliament and of the Council– 2009. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32009R0810.
17. Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council. URL: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095&qid=1645386087466.
18. Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council – 2013. URL:https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032&qid=1645386203347.
19. Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council – 2013. URL: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0033&qid=1645386304846.
20. Council Directive 2003/109/EC 2003. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0109.

21. Raczyński R. Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. *BEZPIECZEŃSTWO*. 2015. С. 14–15.
22. Єфремова К. В. Детермінанти впливу на економічний суверенітет у воєнний та повоєнний час. *Право та інновації.* 2022. № 4 (40). С. 7–12. https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-4(40)-1
23. Заставна О. Міграціна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 277. https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.46
24. Joint press point by Martin SCHULZ, EP President and Viktor ORBÁN, Prime Minister of Hungary:following their meeting URL:https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-108058.
25. Конвенція про статус біженців: Міжнародний документ від 28.07.1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.
26. Юськів Б. Н. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеки європейської регіональної системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3142.
27. Lisborg M. Jeg har arbejdet med flygtninge i Danmark og udlandet, og en ting er sikker: EU's politik er en katastrofe. *Politiken*. 2017. URL:https://politiken.dk/debat/kroniken/art5893650/Jeg-har-arbejdet-med-flygtninge-i-Danmark-og-udlandet-og-en-ting-er-sikker-EUs-politik-er-en-katastrofe.
28. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 URL:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex%3A32013R0604
29. Communication from the Commission on a New Pact on Migration and Asylum.– 2020.

REFERENCES

1. Constitution of Ukraine, No. 254к/96-ВР (1996, June 28). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text [in Ukrainian].
2. Yakoviuk, I. V. et al. (2019). *European Union Law: Fundamentals of Theory*. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
3. Treaty on European Union 1992. Retrieved from: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT [in Ukrainian].
4. Rovenchak, O. (2006). Definition and Classification of Migration: Approaching Operational Concepts. *Politychnyi menedzhment*, *2*, 135–136. Retrieved from: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8810 [in Ukrainian].
5. Weiner, M. (1990). *Secuity, Stality and International Migration*, 7–10.
6. Lohvynenko, Ye. S. (2019). Punishment in the right of the states of the ancient world. Kharkiv : FOP Panov A.M. ISBN 978-617-7722-94-5. Retrieved from: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4932 [in Ukrainian].
7. Demydenko, H. (2012) Why were Socrates executed? (Some lessons of the crisis of real democracy). *Visnyk*, Ser. Pytannia istorii vchen pro derzhavu i pravo*, 2*(69), 94–104 [in Ukrainian].
8. European Coal and Steel Community Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K:EN:PDF.
9. Treaty establishing the European Economic Community Retrieved from: https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_3_antlasmalar/1_3_1_kurucu_antlasmalar/1957_treaty_establishing_eec.pdf.
10. Treaty establishing the European Atomic Energy Community Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012A%2FTXT.
11. Koslowski, R. (1998) European Union Migration Regimes, Established and Emergent. In: Joppke, C., Ed., Challenge to the Nation-State: Immigration in Western Europe and the United State, Oxford University Press, Oxford. P. 153–155. http://dx.doi.org/10.1093/0198292295.003.0006
12. The treaty between the Kingdom of the Netherlands, the Kingdom of Belgium, the Federal Republic of Germany, the French Republic and the Grand Duchy of Luxembourg about the gradual abolition of control at common borders (Schengen Agreement) 1985. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_004#Text [in Ukrainian].
13. Oleksiv, O. (2014). Legal principles of regulating visa relations between Ukraine and the European Union. *Visnyk Lvivskoho universytetu*, Issue 36, Chapter 2, 82–83. Retrieved from: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/VLNU_Mv_2014_362__13.pdf [in Ukrainian].
14. Treaty of Amsterdam 1997. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT.
15. Common Consular Instructions (2006/C 321/14) Retrieved from: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/06-10-27_cci_en.pdf.

16. Regulation (EC) No 810/2009 of the European Parliament and of the Council– 2009. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32009R0810.
17. Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095&qid=1645386087466.
18. Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council – 2013. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032&qid=1645386203347.
19. Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council – 2013. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0033&qid=1645386304846.
20. Council Directive 2003/109/EC 2003. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0109.
21. Raczyński, R. (2015). Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. *BEZPIECZEŃSTWO*, 14–15 [in Polish].
22. Yefremova, K. V. (2022) Determinants of the Influence on Economic Sovereignty in the War and Post-War Period. Law and Innovations, 4(40), 7–12. https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-4(40)-1 [in Ukrainian].
23. Zastavna, O. (2021). Migycin Eye Policy in the Context of the Security of the European Union countries. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 1, p. 277. https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.46 [in Ukrainian].
24. Joint press point by Martin SCHULZ, EP President and Viktor ORBÁN, Prime Minister of Hungary:following their meeting Retrieved from: https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-108058.
25. Refugee Status Convention (1951, July 28). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text [in Ukrainian].
26. Yuskiv, B. N. (2017). The crisis of the EU migration system as a challenge to the security of the European Regional System of International Relations. *Mizhnarodni vidnosyny. Ser. Politychni nauky*, *15*. Retrieved from: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3142 [in Ukrainian].
27. Lisborg, M. (2017). Jeg har arbejdet med flygtninge i Danmark og udlandet, og en ting er sikker: EU's politik er en katastrofe. *Politiken*. Retrieved from: https://politiken.dk/debat/kroniken/art5893650/Jeg-har-arbejdet-med-flygtninge-i-Danmark-og-udlandet-og-en-ting-er-sikker-EUs-politik-er-en-katastrofe.
28. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex%3A32013R0604.
29. Communication from the Commission on a New Pact on Migration and Asylum – 2020.

BOICHUK DMYTRO

PhD in Law, Associate Professor at the Department of European Union Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

HROZA DARYA

3-year student of Faculty of Prosecutor's Office of the Yaroslav Mudryi National Law University

MIGRATION CRISES AS CHALLENGES TO EU SECURITY: HISTORY OF DEVELOPMENT AND CURRENT CONDITION

Problem setting. In countries with democratic regimes at the constitutional level (and Ukraine is no exception), a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are recognized as the highest social value (including in Ukraine), because it forms the physical and intellectual potential of the country, ensures the existence of the system of state bodies through the taxation system, and the competitiveness of the nation in the international arena. In such regimes, the people themselves, as a collection of individuals, are recognized as the source of political power. Statements similar in content are also reflected in the Founding Treaties of the European Union, which enshrine the key goals and values of the EU, the basic principles of the European Union. Thus, Article 2 of the Treaty on the European Union defines the basic values of the EU as human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law, human rights, in particular of persons belonging to minorities.

In addition, there is no objection to the fact that the European Union (beginning with its history from the time of the Communities) has today developed to the level of a unique integration association that has a large number of attractive

characteristics for migration, primarily of an organizational and economic nature (4 freedom of movement within the EU, a single customs area, a common border, etc.). Therefore, the issue of demographic security is one of the main goals of regulating the migration policy of the EU member states to ensure the stable development of the countries. Otherwise, demographic problems can easily destabilize the normal functioning of the state in various spheres of its life (economic, political, cultural, religious, social).

The subject matter of our research acquires special importance considering the fact that migration policy is assigned to the exclusive competence of the EU, not the member states.

Analysis of recent researches and publications. The study of such a phenomenon as migration, its factors and consequences, historical analysis, assessment of its positive and negative sides are devoted to the work of such scientists as M. Weiner, B. Yuskiv, O. Oleksiv, R. Rachynskyi, O. Zastavna.

Target of the research is to investigate the causes and consequences of migration flows, their historical origins, to analyze the migration crisis of 2015-2016 in the European Union, to consider the draft Pact on Migration and Asylum, which is intended to be a significant step towards the creation of a reliable and effective migration management system.

Article's main body. The main factors of migration flows are established: "classical (natural) factors" and those caused by "governmental-determined" governments. The historical and legal development of EU visa policy is analyzed. Normative legal acts regulating the sphere of legal status of refugees, citizens of third countries who are long-term residents, migrants and asylum seekers have been studied. The evaluation of the EU migration policy is given and its significant shortcomings are emphasized, namely its inefficiency, high cost and short-sightedness. The EU "migration crisis" of 2015-2016, the unbalanced distribution of migrants between EU member states, which is a violation of the quota-based refugee admission plan, is considered.

The positive and negative sides of migration, which influence the internal policy of the member states, are weighed. An analysis of the new EU Migration and Asylum Pact, which opens up the possibility for more effective migration management in Europe, based on commitment to human rights and respect for the dignity of migrants, setting rules on how member states can show solidarity.

Conclusions and prospects for the development. The authors claim that the policy of multiculturalism of the EU was effective precisely in the relatively calm second half of the 20th century, and before the beginning of armed conflicts in the East (Iraq, Syria, etc.) in the 21st century. In article proposed approaches to solving migration crisis issues, its occurrence, typification and ways to overcome it. The new Pact on Migration and Asylum was given a positive assessment and its principles were defined.

Key words: demographic security, migration, migration crises, migration flows, factors of migration, EU migration policy.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Бойчук Д. С., Гроза Д. В. Міграційні кризи як виклики безпеці ЄС: історія розвитку та сьогодення. *Право та інновації.* 2023. № 1 (41). С. 96–104.